

20.7.2021

Yhteenveto ilmastolain valmistelun sidosryhmäkuulemisista

Osallistamisen ja kuulemisen periaatteet ja kohderyhmät

Ilmastolaki on kansallisen ilmastopolitiikan suuntaviivat määrittävä laki. Lain nojalla laadittavien suunnitelmien kautta määritetään toimet, joilla ilmastonmuutokseen sopeudutaan ja kasvihuonekaasupäästöjä hillitään. Ilmastonmuutoksella, sen hillinnällä ja siihen sopeutumisella saattaa olla laajoja ja kauaskantoisia vaikutuksia niin yksittäisiin kansalaisiin kuin eri väestöryhmiin, elinkeinoihin ja toimialoihin. Tämän vuoksi uuden ilmastolain valmistelussa kuultiin laajasti kansalaisia sekä sidosryhmiä. Kuulemisen erityisinä kohderyhminä ovat olleet nuoret ja saamelaiset. Nuoriksi on määritelty nuorisolain 3 §:n mukaisesti kaikki alle 29-vuotiaat. Kuulemistilaisuuksista kerättiin aineistoa lainvalmistelun tueksi.

Koronapandemia siirsi kuulemistilaisuudet verkkoon, mikä pääasiassa paransi tilaisuuksien saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Esimerkiksi vammaisten henkilöiden osallistuminen tilaisuuksiin saattoi helpottua verkkoympäristössä. Samaan aikaan tilaisuuksien järjestäminen verkossa heikensi mahdollisesti muun muassa sellaisten henkilöiden osallistumista, joille teknologian käyttö ei ole ominaista tai mahdollista.

Kansalaiskuulemisten lähtökohtana oli kuulla ja osallistaa kansalaisia laajasti ja uusin tavoin lainvalmisteluun. Kuulemistilaisuuksien ja osallistamisen periaatteiksi valittiin läpinäkyvyys, avoimuus ja kaikkien mukaan ottaminen. Tilaisuuksia on pyritty kohdentamaan tasaisesti ympäri Suomea, jotta kuulemisissa tavoitettaisiin kansalaisten näkemykset ja alueelliset huolet ilmastolain uudistamisesta. Tilaisuuksia järjestettiin Helsingissä, Tampereella, Seinäjoella, Rovaniemellä, Lieksassa, Pieksämäellä, Turussa, Inarissa, ja Enontekiöllä.

Kuulemistilaisuuksissa ja osallistamisessa kiinnitettiin huomiota kielioikeuksien toteutumiseen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Kuulemis- ja osallistamistilaisuuksista on viestitty suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä kaikilla Suomessa puhutuilla saamen kielillä (pohjois-, inarin- ja koltansaame). Mielipiteiden esille tuominen on ollut mahdollista kaikilla kuudella kielellä. Ympäristöministeriön [verkkosivuilla](#) ilmastolain uudistuksesta on mahdollista lukea kaikilla edellä listatuilla kielillä. Tämän lisäksi ilmastolain uudistamisesta on laadittu [selkokielinen](#) verkkosivu. Kansalaiskuulemisten yhteenvedon löydät ilmastolain uudistuksen hankesivulta ([linkki](#)).

Kuulemis- ja osallistamistilaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa on hyödynnetty tutkimusyhteistyötä. Mukana ovat olleet STN-hankkeet PALO, BIBU ja AllYouth. PALO-hankkeessa tutkitaan puntaroivaa kansalaiskeskustelua ja tutkijoiden näkemyksiä hyödynnettiin mm. tilaisuuksien suunnittelussa. BIBU-hankkeessa selvitetään kansalaisten ja poliittisen päätöksenteon kuiluja ja kuplia. Hankkeen kanssa yhteistyössä toteutettiin perus- ja ihmisoikeuksia ja ilmastolain uudistusta koskeva verkkokysely. AllYouth-hanke keskittyy nuorten osallistamisen vahvistamiseen ja hankkeen kanssa toteutettiin nuorten verkkoraati sekä ilmastolakia koskevan verkkokyselyn pilotointi.

Kansalaiskuulemisten lisäksi lainvalmistelun tueksi on toteutettu useita sidosryhmille suunnattuja kuulemisia. Kohdennettujen teemakohtaisten sidosryhmätilaisuuksien lisäksi ympäristöministeriö on kuullut erikseen useita sidosryhmien edustajia ja vastaanottanut kirjallisia kannanottoja.

Sidosryhmäkuulemiset: Ilmastolain aamukahvitilaisuudet

Sidosryhmille järjestettiin keväällä 2020 neljä kohdennettua kuulemistilaisuutta. Tilaisuuksien kesto oli kaksi tuntia ja jokaiseen osallistui noin 20-30 erikseen kutsuttua henkilöä. Yhteensä kaikkiin tilaisuuksiin osallistui noin 160 henkilöä. Jokaista organisaatiota edusti vain yksi henkilö. Lisäksi jokaiseen tilaisuuteen kutsuttiin mukaan nuorisojärjestön edustaja. Kutsutuille lähetettiin lain uudistamista koskeva taustapaperi ja alustavia orientoivia kysymyksiä etukäteen. Tilaisuuksien julkiset yhteenvedot laadittiin niin, ettei yksittäisten tahojen puheenvuorot erikseen käy ilmi (Chatham House –sääntö). Osallistujat jaettiin noin

kuuden hengen ryhmiin, joissa rajoitetun ajan keskusteltiin sidosryhmälle kohdennetuista kysymyksistä. Ryhmien kokoonpanossa kiinnitettiin huomiota siihen, että osallistujat edustaisivat eri sidosryhmiä. Ilmastolakityöryhmän jäsenet osallistuivat sidosryhmille suunnattujen aamukahvitilaisuuksien suunnitteluun.

Maataloutta ja maankäyttösektoria koskevaan tilaisuuteen (2.3.2020) osallistuneet sidosryhmät pitivät tärkeänä sitä, että eri sektoreiden rooli tunnistettaisiin ilmastolaissa. Jos sektoreille asetettaisiin omia tavoitteita, niiden tulisi olla konkreettisia, mutta joustavia. Tilaisuudessa tunnistettiin tarve toimien asettamiseksi erityisesti turvepeltojen päästöjen vähentämiseksi. Samanaikaisesti tuotiin esille se, että toimet täytyy toteuttaa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Elinkeinoelämälle kohdennetussa tilaisuudessa (5.3.2020) tuotiin esille eri alojen ja investointisykliin erilaiset ominaispiirteet sekä muuttuvaisuus. Sidostyöryhmien mukaan tulevan sääntelyn tulee olla joustavaa ja huomioida eri alojen tarpeet. Tilaisuudessa tuotiin esille, että päästövähennykset eivät toteudu lineaarisesti, vaan todennäköisemmin pyrähdyksittäin. Lisäksi kaikki alat eivät etene päästövähennystoimissa samaan tahtiin. Ilmastolaissa olisi huomioitava edellä mainitut seikat muun muassa varmistamalla keinovalikoiman laajuus. Tilaisuudessa kuitenkin korostettiin, että toimijat ovat sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin.

Kunnille ja alueille kohdennetussa tilaisuudessa (1.4.2020) todettiin, että alueilla ja kunnilla on merkittävä rooli päästövähennysten ja sopeutumisen tavoitteiden saavuttamisessa. Näin ollen on tärkeää, että kuntien ja alueiden työ tunnistetaan ilmastolaissa. Samalla on kuitenkin turvattava, että tämä tehdään tavalla, joka ei pysäytä kunnissa ja alueilla jo pitkälle edennyttä ilmastotoimien toteuttamista. Tilaisuudessa tuotiin esille, että alueiden ja maakuntien roolin sekä työnjaon selkiyttämiseksi ilmastolaissa olisi tarvetta. Lisäksi korostettiin seurannan ja tavoitteiden tärkeyttä. Tilaisuudessa tuotiin esille, että mahdolliset uudet tavoitteet edellyttäisivät rahoitusta. Näin ollen rahoitustarpeiden huomiointi ja rahoituksen turvaaminen olisi kunnille ja maakunnille tärkeää.

Oikeustieteilijöille järjestetyssä tilaisuudessa (16.4.2020) tuotiin esille, että ilmastosääntelyä tulee valtavirtaistaa. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi muuhun lainsäädäntöön ja suunnitelmiin tehtävien kytkentöjen kautta. Tilaisuudessa todettiin, että kansalaisyhteiskunnan ja perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen tulisi olla uudistuksen keskiössä. Esille tuotiin muun muassa valmistelun läpinäkyvyys ja ilmastobudjetoinnin käyttöönoton mahdollisuus, jotka voisivat vahvistaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Lisäksi tilaisuudessa keskusteltiin erityisesti perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeuden merkityksestä ja sen suhteesta muihin perusoikeuksiin. Tuotiin esille, että muutoksenhakumahdollisuuksia, ml. kantelua laillisuusvalvojille, tulisi tarkastella uudistuksen valmistelussa ilmasto-oikeudenkäyntien yleistyessä muualla maailmassa.

Kohdennetut sidosryhmäkuulemiset:

Laajempien kuulemis- ja osallistamistilaisuuksien lisäksi ympäristöministeriö on toteuttanut lukuisia kohdennettuja eri sidosryhmille suunnattuja tapaamisia, joiden viestejä on hyödynnetty lainvalmistelussa. Järjestetyt tapaamiset listataan alla. Lisäksi ympäristöministeriö on valmistelun aikana vastaanottanut useita kirjallisia kannanottoja eri tahoilta. Erillistä kannanottoa on pyydetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta sekä maakuntien liitoilta ilmastolain soveltamisalan laajentamisesta.

Tavatut sidosryhmät ja muut sidosryhmättilaisuudet

- Ahvenanmaan maakuntahallitus
- Kuntaliitto
- Maakuntien liitto
- ELY-keskusten ilmastoverkosto
- Sopeutumisen seurantaryhmä
- SAK ja AKAVA
- FINGO
- Allianssi

- Amnesty
- WWF
- Valtion nuorisoneuvosto
- Ilmastolain esittely ilmastopolitiikan pyöreässä pöydässä
- Ilmastotyöpaja toimittajille